

GÜNCEL YARGI KARARLARI IŞIĞINDA EVLENME YOLUYLA TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASINDA MİLLİ GÜVENLİK VE KAMU DÜZENİ KAVRAMLARININ İDARENİN TAKDİR YETKİSİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Assessment of National Security and Public Policy Concerns in the Context of Administrative Discretion in the Acquisition of Turkish Citizenship through Marriage in the Light of Current Judicial Decisions

Erman EROĞLU*

Öz

Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılmasında, idarenin takdir yetkisinin sınırları kesin bir biçimde çizilememektedir. Takdir yetkisinin sınırlarının belirlenmesi, hukuki öngörülebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır. Hukuki öngörülebilirlik, demokratik bir toplumda bireylere, vatandaşlık kazanabilmeleri için hangi koşulların ve kriterlerin geçerli olduğunu net bir şekilde sunarak, haklarının korunmasını sağlar. İyi tanımlanmamış sınırlar, takdir yetkisinin keyfi kararlarla kullanılmasına yol açabilir ve bu da bireylerin

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı), erman.eroglu@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1371-3240.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 06.09.2024.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 28.10.2024.

Atıf/Citation: Eroğlu, Erman. "Güncel Yargı Kararları Işığında Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında Millî Güvenlik ve Kamu Düzeni Kavramlarının İdarenin Takdir Yetkisi Bağlamında Değerlendirilmesi." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, no. 2 (2024): 1974-2008.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

haklarının ihlaline neden olabilir. İdarenin takdir yetkisinin önemli olduğu alanlardan biri, evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılmasıdır. Türkiye'de, birçok ülkede olduğu gibi, bir vatandaşla evlenmek, yabancı eşe doğrudan vatandaşlık kazandırmamaktadır. Bunun yerine, idare, her durumu kişi özelinde değerlendirerek vatandaşlığa alınma kararını verirken çeşitli unsurları göz önünde bulundurmaktadır. Bu unsurların başında milli güvenlik ve kamu düzeni kavramları gelmektedir. Ancak, bu gibi belirsiz kavramlar üzerinde idarenin takdir yetkisini kullanması, hukuki öngörülebilirliğe engel teşkil edebilir. Bu çalışmada, özellikle milli güvenlik ve kamu düzeni kavramlarına odaklanarak, evlilik yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması bağlamında idarenin takdir yetkisinin sınırlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Türk hukuk doktrininde bu kavramların sınırlarına ilişkin çeşitli görüşler bulunsa da, yargı mercilerinin idari kararları incelerken dikkate aldığı özel kriterler konusunda literatürde belirgin bir boşluk bulunmaktadır. Bu kriterlerin anlaşılması, idarenin takdir yetkisinin sınırlarının şekillendirilmesinde hayati öneme sahiptir. Bu çalışmada, milli güvenlik ve kamu düzeni ile ilgili davalarda yargı mercilerinin kullandığı kriterler incelenerek, evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılmasında idarenin takdir yetkisi irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Evlenme Yoluyla Vatandaşlık, İdarenin Takdir Yetkisi, Kamu Düzeni, Milli Güvenlik

Abstract

The limits of the administration's discretion in the acquisition of Turkish citizenship through marriage cannot be precisely defined. Determining the limits of the administration's discretion is important in terms of legal predictability. Legal predictability ensures the protection of the rights of individuals in a democratic society by providing them with clear conditions and criteria for acquiring citizenship. Without clearly defined limits, the exercise of discretion can lead to arbitrary decisions that may violate the rights of individuals. One area where administrative discretion is important is the acquisition of citizenship through marriage. In Türkiye, as in many other countries, marriage to a citizen does not directly confer citizenship on the foreign spouse. Instead, the administration has the authority to evaluate each case on its merits, taking into account various factors before granting citizenship. The most important of these

factors are the concepts of national security and public policy. The exercise of discretion by the administration on vague concepts such as national security and public policy may hinder predictability. This study aims to examine the limits of administrative discretion in the context of Turkish citizenship acquisition through marriage, with a particular focus on the concepts of national security and public policy. Although there are different views on the limits of these concepts in Turkish legal doctrine, there is a significant gap in the literature regarding the specific criteria that judicial authorities take into account when reviewing administrative decisions. Understanding these criteria is crucial because they play a crucial role in shaping the limits of administrative discretion. This study analyzes administrative discretion by examining the criteria used by judicial authorities in national security cases.

Key Words: Marriage-Based Citizenship, Administrative Discretion, National Security, Public Policy

GİRİŞ

Devletin egemenlik yetkisinin bir sonucu olarak, vatandaşlığın kazanılmasında idarenin takdir yetkisine sahip olduğu evrensel olarak kabul edilmektedir. Ancak, idarenin takdir yetkisinin uygulanmasında sınırların belirlenmesi, hukuki öngörülebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır. Kamu düzeni ve milli güvenlik gibi muğlak kavramlar özelinde idarenin takdir yetkisini kullanması, öngörülebilirliğin önünde bir engel oluşturabilmektedir. Bu çalışmada, evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasında idarenin takdir yetkisinin sınırları, milli güvenlik ve kamu düzeni kavramları açısından ele alınmıştır.

Vatandaşlığa ilişkin mevzuatta milli güvenlik ve kamu düzeni kavramlarının net bir şekilde tanımlanmadığı görülmektedir. Türk hukuk doktrinde bu kavramlara ilişkin çeşitli tanımlar yapılmış olsa da, yargı mercilerinin dikkate aldığı kriterlere ilişkin yeterli bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada, yargı mercilerinin benimsemiş olduğu kriterler doğrultusunda, idarenin takdir yetkisi milli güvenlik ve kamu düzeni ekseninde incelenmiştir. Nitekim, mahkeme kararlarıyla bu kavramlar özelinde idarenin takdir yetkisinin sınırları belirlenmiştir. Çalışmada, bu sınırların tespiti yapılmakta, mahkeme kararlarında

benimsenen kriterler sınıflandırılmakta ve bu konulara ilişkin eksiklikler ile çözüm önerileri sunulmaktadır.

Bu makalenin devamı beş ana başlık üzerine kuruludur. İkinci bölümde Türk hukuku bağlamında evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılmasının genel çerçevesi çizilip, tahlili yapılmıştır. Üçüncü bölümde vatandaşlığın kazanılmasında milli güvenlik ve kamu düzeni kavramları irdelenmiştir. Dördüncü bölümde vatandaşlığın kazanılmasında idarenin takdir yetkisi değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde yüksek yargı kararları bakımından vatandaşlığın evlenme yoluyla kazanılmasında idarenin takdir yetkisinin milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından ele alınışı incelenmiş ve idarece belirlenen çeşitli kıstaslar irdelenmiştir. Makalenin altıncı bölümünde idarenin takdir yetkisinin milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından kullanılmasına ilişkin eksikliklerden bahsedilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

I. EVLENME YOLUYLA TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASINA GENEL BAKIŞ

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun (TVK)¹ sistematığı incelendiğinde, evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması, yetkili makam kararıyla sonradan kazanılan bir vatandaşlık yolu olarak düzenlenmiştir. Evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması, özel bir hükümle, m.16'da düzenlenmiştir. Buna göre, ilgili kişi Kanun'da belirtilen şartları yerine getirdikten sonra Türk vatandaşlığını kazanmak için yetkili makama başvurmuştur. Ancak, bu başvuru vatandaşlığın kazanılması için yeterli olmamaktadır. Çünkü evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasında idarenin takdir yetkisi söz konusudur.² İdarenin takdir yetkisini uyguladığı alanları incelemeyen önce evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılmasının şartlarını irdelemek yerinde olacaktır.

---

¹ RG. 12.6.2009, S. 27256.

² B. Bahadır Erdem, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (İstanbul: Beta, 2022), 167.

A. Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığını Kazanmanın Şartları

1. Bir Türk Vatandaşı ile En Az Üç Yıldır Evli Olma ve Evliliğin Devam Ediyor Olması

Gerek 403 sayılı Mülga Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun³ 5.maddesinde,⁴ gerekse 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu m.16(1) hükmünde belirtildiği üzere, Türk vatandaşı ile evlenen yabancı doğrudan Türk vatandaşlığını kazanmamaktadır. TVK'da evlenme yoluyla vatandaşlık, Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi'ne paralel olarak düzenlenmiş ve yabancıların Türk vatandaşı ile belirli bir süre evli kalması şart koşulmuştur.⁵ Bu süre m.16(1)'de üç yıl olarak belirtilmiştir. Yabancıların Türk vatandaşlığını kazanabilmesi için asgari olarak üç yıl boyunca bir Türk vatandaşı ile evli olması gerekmektedir.

Kanun, Türk vatandaşının vatandaşlığı doğumla mı yoksa sonradan mı kazandığı konusunda bir ayırım yapmamaktadır. Ayrıca, Türk vatandaşı olan eşin evlilik süresince vatandaşlığını muhafaza etmesi de şart koşulmamaktadır. Başvuru sırasında eşin Türk vatandaşı olması yeterlidir. Üç yıllık evlilik süresince tarafların Türkiye'de ikamet etmesi gerekli değildir; bu süre zarfında tarafların başka bir ülkede yaşamaları da vatandaşlık başvurusuna engel teşkil etmez.

---

³ RG. 22.2.1964, S. 11638.

⁴ Mülga 403 sayılı TVK'nın 5.maddesi 04.06.2003 tarihinde değiştirilmiştir. Bu tarihten önce Türk vatandaşı bir erkekle evlenen yabancı kadın, Türk vatandaşlığına geçmek istediğini 42.maddedeki usule uygun bir biçimde yetkili makama bildirmesi durumunda Türk vatandaşlığını kazanabilmekteydi. Bir başka deyişle, evliliğin Türkiye'de yapılması durumunda nikah memuruna Türk vatandaşlığına geçmek talebini bildirdiği anda Türk vatandaşlığını kazanabilmekteydi. Keza evlilik başka bir ülkenin yetkili makamları önünde yapılmaktaysa evliliğin bir ay içerisinde evlenmeyi tescille görevli ve yetkili Türk makamına bildirmesi ve vatandaşlık talebini iletmesi durumunda kişi süreye tabi olmaksızın Türk vatandaşı olabilmekteydi. Burada idari bir makamın takdir yetkisi söz konusu olmamaktaydı. Bkz: Erdem, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 158-159.

⁵ Gülin Güngör, *Tabiiyet Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 136.

Evliliğin üç yıl boyunca devam etmiş olması şartı ise, evliliğin muvazaa saikiyle yapıp yapılmadığını tespit etmek amacıyla konulmuştur.⁶

TVK m.16(1), yalnızca yabancıның üç yıldır evli olmasını değil aynı zamanda bu evliliğin devam ediyor olmasını da aramaktadır. Bir başka deyişle, üç yıl evli kalıp boşandıktan sonra Türk vatandaşlığının evlenme vasıtasıyla kazanılması mümkün olmadığı gibi, evliliğin feshi ya da gaiplik gibi sebeplerle sona ermesi durumunda da bu mümkün değildir. İçişleri Bakanlığı'na vatandaşlık başvurusu yapılırken evliliğin devam ediyor olması gerekmektedir.⁷ Ancak, başvuru yapıldıktan sonra Türk vatandaşının ölmesi durumunda, bu başvuru idarenin takdir yetkisi çerçevesinde değerlendirilebilecektir.⁸

2. Aile Birliği İçinde Yaşama ve Evlilik Birliği ile Bağdaşmayacak Bir Faaliyette Bulunmama

Kanun, Türk vatandaşı ile üç yıldır evli olan ve evliliği devam eden yabancıның aile birliği içerisinde yaşamasını aramaktadır. Kanun, aile birliği içerisinde yaşamaktan, evliliğin gerçek ve taraflar arasında müşterek bir aile yaşantısının bulunmasını kastetmektedir. Fiilen aile birliği içerisinde yaşama şartı katı bir biçimde uygulanmamaktadır. Nitekim aile birliği içerisinde yaşamaya engel mücbir bir sebep, eşlerin kaçınmayacağı beklenmedik bir olay ya da

---

⁶ 04.06.2003 tarihinden önceki Mülga 403 sayılı TVK döneminde turistik vizelerle gelip kaçak yollarla kalan kadınların vatandaşlığı kazanmasında evlilik bir araç olarak kullanılmıştır. İşsiz erkeklerin belirli bir ücret karşılığında yabancı kadınlarla evlendiği bir dönem olmuştur. Zira idarenin takdir yetkisi olmaksızın Türk vatandaşlığının evlilikle kazanılması sonrasında kamu düzeni ve milli güvenliği etkileyecek sorunlar ortaya çıkmıştır. Bkz. B. Bahadır Erdem, "Vatandaşlık Kanunu Tasarısında Evlenme ile Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Düzenleme," iç. *Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu*, ed. Vahit Doğan, Feriha Bilge Tanrıbilir ve Banu Şit Köşgeroğlu (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2008) 98. Muvazaaalı evlilikler için başka ülkelerin de benzer çözümler üretmesine ilişkin bkz. Marcel De Armas, "For Richer or Poorer or any Other Reason: Adjudicating Immigration Marriage Fraud Cases Within the Scope of the Constitution," *Social Policy and the Law* 15, no.4 (2007): 8-18.

⁷ Rifat Erten, "Evliliğin Butlanının Evlenme Nedeniyle Kazanılan Türk Vatandaşlığına Etkisi Hususunda Değerlendirmeler," *TAAD* 19, no.1 (2004): 252.

⁸ Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (Ankara: Rehber Yayınları, 2023), 99.

durumun olması aile birliği içerisinde yaşama şartının esnetilmesine dayanak oluşturabilmektedir.⁹ Özellikle teknolojik gelişmelerle birlikte taraflar farklı ülkelerde ya da şehirlerde yaşaması, aile birliğine engel sayılmamaktadır. Benzer şekilde, taraflardan birinin cezaevinde olması da bu şartı engellemez.¹⁰ Esas olan, taraflar arasında gerçek ve müşterek bir yaşamın varlığıdır. ¹¹ Aile olma duygusu ortadan kalmadığı sürece, aile birliği şartının sağlandığı kabul edilmektedir.¹² Tarafların aile birliği içerisindeki yaşantısının kesintisiz olması gerekmektedir. Ancak, TVK m.16(2) hükmü uyarınca, başvuru yapıldıktan sonra Türk vatandaşı eşin ölmesi durumunda aile birliği içerisinde yaşamasının şartı aranmamaktadır. Aile birliği içerisinde yaşama şartının altında yatan sebep, muvazaalı evlilikler yoluyla vatandaşlığın kazanılmasını engellemektir.¹³

Kanun, aile birliği içerisinde yaşamının yanı sıra, tarafların evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmamasını da aramaktadır. Evlilik birliği ile bağdaşmayacak faaliyetler bir şart olarak belirlenmiş, ancak bu eylemlerin tanımı ve kriterleri belirtilmemiştir. Ancak, doktrinde boşanmaya sebebiyet verebilecek eylem ve davranışların bunun için kriter olabileceği kabul edilmektedir.¹⁴ Doktrinindeki başka bir görüşe göre, bu hüküm, Mülga 2004/7275 karar sayılı Türk Vatandaşları ile Evlenme Nedeniyle Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Yönetmelik'te yer alan "fuhuş yapmak, fuhşa aracılık etmek ve fuhşa zorlamak, kadın ticareti yapmak gibi herhangi bir faaliyet içinde bulunmamak" şartının

---

⁹ Ergin Nomer, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (İstanbul: Filiz, 2023), 99; Dan. 10. D, E.2007/2353, K.2011/143, 26.01.2011.

¹⁰ 2021 yılında Danıştay'ın vermiş olduğu kararda eşlerden birinin cezaevinde olmasının aile birliği içerisinde yaşama şartına engel olmadığını belirtilmiştir. İlgili eş cezaevinden düzenli bir biçimde yabancı eşe maddi destekte bulunmuş ve yabancı eş de Türk vatandaşı olan eşin ailesiyle aynı binada ikamet etmiştir. Bu durumda aile birliği içerisinde yaşamının yalnızca fiili değil aynı zamanda manevi bir durum olduğu tespit edilmiştir. Bkz. Dan. 10. D, E. 2016/13579, K.2021/1030, 10.3.2021.

¹¹ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 96.

¹² Güngör, Tabiiyet Hukuku, 139.

¹³ Turgut Turhan ve Feriha Bilge Tanrıbilir, *Vatandaşlık Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2017), 98.

¹⁴ Nomer, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 99.

tezahürüdür.¹⁵ Doktrinde, bu faaliyetlerin evlilik birliğinden sonra başlamış ya da evlilik süresince devam etmiş olması gerektiği belirtilmektedir.¹⁶

3. Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmama

Bu çalışmanın ana konusunu oluşturan milli güvenlik ve kamu düzeni kavramları, Türk vatandaşlığının kazanılmasında önem arz etmektedir. TVK m.16(1)(c)'ye göre, evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasında, başvuru sahibinin milli güvenlik ve kamu düzeni açısından tehdit oluşturmadığının tespiti istenmektedir. Milli güvenlik ve kamu düzeni kavramları, özellikle makalenin ilerleyen bölümlerinde ele alınmaktadır.

B. Özel Durumlar

1. Türk Vatandaşı Eşin Ölümü

Kanun'da belirlenen şartlar yerine getirildikten sonra, evliliğin sona ermesi halinde yabancıнын durumunun değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Kanun, yalnızca başvuru yapıldıktan sonra Türk vatandaşı eşin ölmesi durumunu düzenlemiştir. TVK m.16(2)'ye göre, başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölmesi halinde yabancı eş Türk vatandaşlığını elde etmeye hak kazanabilmektedir. Doktrinde, bu durumun dar yorumlanmaması gerektiği belirtilmiş ve başvurudan sonra evliliğin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde "*aile birliği içerisinde yaşamak*" şartının gerçekleştiği ileri sürülmüştür.¹⁷ Ancak, tüm şartlar yerine getirilmesine rağmen başvuru yapılmadan önce Türk vatandaşı eş ölmüşse, yabancıнын vatandaşlığı evlilik yoluyla kazanması mümkün değildir.

---

¹⁵ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 97.

¹⁶ Güngör, *Tabiiyet Hukuku*, 140.

¹⁷ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 99.

2. Evlenmenin Geçerliliği

Evliliğin butlanla sakat olması durumunun, yabancı eşin Türk vatandaşlığını kazanmasına etkisini irdelemek gerekmektedir. TVK m.16(3), bu durumda ikili bir ayırım yaparak iyi niyeti temel almaktadır. Yabancı, evliliğin butlanına karar verildiğinde evlenmede iyi niyetli ise Türk vatandaşlığını muhafaza etmektedir. Ancak yabancı iyi niyetli değilse ve butlan sebeplerini bilerek evliliği sürdürdüyse, Türk vatandaşlığını herhangi bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden kaybetmektedir.¹⁸

II. TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMASINDA MİLLİ GÜVENLİK VE KAMU DÜZENİ KAVRAMI

Evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanma şartları incelendiğinde, idarenin takdir yetkisinin geniş olduğu görülmektedir. Nitekim, bu durum çeşitli yargı kararlarında da açıkça belirtilmiştir. Vatandaşlığın kazanılması, egemenlik yetkisinin bir tezahürü olup, idarenin somut şekilde takdir yetkisini kullandığı alanlardan biridir. Aşağıda detaylı bir şekilde yargı kararları incelendiğinde, idarenin takdir yetkisine yapılan itirazların milli güvenlik ve kamu düzeni kavramları çerçevesinde olduğu görülmektedir. Bu kavramların sınırlarının net çizilememesi, vatandaşlığa ilişkin idari işlemlerin iptaline dayanak oluşturabilmektedir. Bu nedenle, bu kavramların teorik olarak tanımlanması, idarenin takdir yetkisinin sınırlarının belirlenmesine katkı sağlayacaktır.

Türk vatandaşlık hukuku bağlamında ilk kez, kamu düzeni ve milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir duruma sahip olmama şartına 5901 sayılı Kanun'da yer verilmiştir.¹⁹ TVK'da bu iki kavram bir çatı altında ifade edilmiş olsa

---

¹⁸ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 100; Begüm Süzen, "5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Vatandaşlığın Evlenme Yoluyla Kazanılmasına İlişkin 16. Maddesinin 2 ve 3. Fıkralarının Değerlendirilmesi," iç. *Uluslararası Göç ve Vatandaşlık*, ed. Işıl Özkan ve Kazım Sedat Sirmen (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022) 151.

¹⁹ 5901 sayılı Kanun öncesinde idari düzenlemelerde rastlanılan bu kavramlara kanuni dayanak oluşmuştur. Bkz. Rifat Erten, "Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranan Ortak Şart: Milli Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmamak," *Public and Private International Law Bulletin Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya Armağan* 40, no.2 (2020): 1357. Bu durum

da, kavramsal olarak birbirinden ayrılmaktadır.²⁰ Bu nedenle, bu kavramları ayrı ayrı ele almak daha yerinde olacaktır.

A. Milli Güvenlik Kavramı

Gerek 5901 sayılı TVK'da, gerekse Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (Yönetmelik)²¹ hükümlerinde milli güvenlik kavramı sarih bir biçimde tanımlanmamıştır. Milli güvenlik kavramının bilimsel olarak tanımlanması oldukça zordur; çünkü doğa bilimleri veya sosyal bilimler gibi üzerine uzun yıllar tartışılmış bir kavram değildir. Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Teşkilat ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi²² m.2(1)(d)'de, milli güvenlik "*Devletin anayasal düzeninin, millî varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dahil bütün menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanması*" olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan yola çıkıldığında milli güvenliğin, milli savunmaya ilişkin sorunlarla birlikte kamu güvenliğiyle veya devletin iç ya da dış güvenliğiyle ilgili her sorunu kapsadığı söylenebilir.²³ Ancak milli güvenlik kavramı ilk görünüşte askeri bir kavram olarak görülse de hukuki, iktisadi ve siyasi yönleri olan bir kavramdır.²⁴ Milli güvenlik kavramı devletlerin politik çıkar ve koşullarının değişkenliği ile bağlantılı olan siyasi bir kavram olarak görünüm arz etmektedir.²⁵ Milli güvenlik açısından korunması gereken unsurların başında devletin kendisi olduğu için milli güvenlik doğrudan devletin varlığıyla ilgili bir

---

Mülga 403 sayılı TVK döneminde "Sakıncalı Deyiminin Kapsamına İlişkin Uygulama Protokolü" ile fiilen yapılmaktaydı. Bkz. Rona Aybay, Nimet Özbek ve Gizem Ersen Perçin, *Vatandaşlık Hukuku* (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2019), 121.

²⁰ Güngör, Tabiiyet Hukuku, 141.

²¹ RG. 6/4/2010- 27544.

²² Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin S. 6, RG. 15/7/2018 – 30479.

²³ Rona Aybay, "Milli Güvenlik Kavramı ve Milli Güvenlik Kurulu," *AÜSBF* (1978): 65,66.

²⁴ Tayfun Akgüner, "Milli Güvenlik Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler," *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi* 6, no.1-3 (1985): 13-14.

²⁵ Aybay, "Milli Güvenlik Kavramı ve Milli Güvenlik Kurulu," 60.

kavramdır.²⁶ Milli güvenliğin koruduğu dört temel alan vardır. Bunlar iktisadi, siyasi, çevresel ve sosyal alanlardır.²⁷ Milli güvenliğin korumuş olduğu konular, devletin bağımsızlığı ve milletin egemenliği ile doğrudan ilgili olduğu için, bir başka deyişle devletin bekası ile alakalı olduğu için, temel hak ve özgürlükler sınırlanabilmektedir. Bunun uzantısı olarak milli güvenlik kavramı vatandaşlığa kabul edilmede de önemli bir rol oynamaktadır.²⁸ Tüm bunlarla birlikte milli güvenlik kavramının temelini politika oluşturduğu için politika oluşturan kişilerin anlayış ve yorumları da milli güvenlik kavramının içeriğinin şekillenmesinde önem arz etmektedir.²⁹

B. Kamu Düzeni Kavramı

Milli güvenlik kavramında olduğu gibi, kamu düzeni kavramına ilişkin de mevzuatta açık bir tanımlama yapılmamıştır. Kamu düzeninin sınırlarını belirlemek, milli güvenliği tanımlamaktan daha zordur. Zira Türk hukukunda kamu düzeni kavramına ilişkin tartışmalar güncelliğini korumaktadır.³⁰ Kamu düzeni, zaman, konum ve konu bakımından devinime açık bir kavram olduğu için tam anlamıyla tanımlanması mümkün değildir.³¹ Bu durum, kamu düzeni kavramında kaçınılmaz olarak muğlaklığa yol açmaktadır. Doktrinde kamu düzeni hakkında farklı tanımlamalar yapılmıştır.

Aybay'a göre kamu düzeni: *"Bir memlekette kamu hizmetlerinin iyi yapılmasını, devletin emniyet ve asayişini ve fertlerin aralarındaki münasebetlerde huzuru ve ahlak*

---

²⁶ Mustafa Erkan, Erkan M. "Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında "Milli Güvenlik" ve "Kamu Düzeni" Kavramları," iç. *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler Sempozyumu*, ed. Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli (Ankara: Savaş Yayınevi, 2019), 19.

²⁷ Özge Okay, "İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı," *Yayımlanmamış Doktora Tezi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2009), 71-72.

²⁸ Erkan, "Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında 'Milli Güvenlik' ve 'Kamu Düzeni' Kavramları," 21.

²⁹ Okay, "İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı," 74.

³⁰ A. Gündüz Ökçün, *Devletler Hususi Hukuku'nun Kaynakları ve Kamu Düzeni* (Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, 1997), 108-113.

³¹ Arda Atakan, "Kamu Düzeni Kavramı," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 13, no.1 (2007), 59

kaidelerine uygunluğu teminine yarayan müessese ve kaidelerin bütünüdür."³² Çelikel ise kamu düzenini siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki açıdan bir toplumun temel yapısını oluşturan ve de ülke menfaatlerini ilgilendiren kurallar olarak tanımlamıştır.³³ Dayınlarlı, toplumun huzur ve sükununu temin etmek için konulmuş olan kanun ve nizamları, örf ve adetlerin kamu düzeni kurallarıyla aynı amaca hizmet ettiğini belirtir.³⁴ Altuğ'a göre kamu düzeni, belli bir ülkede ve belirli bir zaman diliminde kabul edilmiş özel şartlar, koşullar sebebiyle o memleketin esaslı çıkarlarından sayılan hukuki kuralların bütünüdür.³⁵ Ökçün'e göre kamu düzeni, "Belirli bir ülkede, belirli bir zamanda kamu yararlarını, kamu vicdanı ile genel ahlaki çok yakından ilgilendiren hususlar kamu düzeninin içine girer."³⁶ Şanlı'ya göre de ise kamu düzeni kriteriyle milli hukukların politik sınırları belirlenmektedir.³⁷ Doktrindeki tanımlardan yola çıkıldığında, kamu düzeni: milletlerarası hukukun genel prensipleri, Anayasa'da belirtilen temel hak ve özgürlükler, Türk kanunlarının özü, iyi niyet kurallarına dayanan kurallar, medeni toplulukların benimsedikleri ortak ahlak anlayışına dayanan hukuk kuralları ve toplumun ekonomik,³⁸ siyasi ve sosyal yapısına ilişkin kurallardır.³⁹

---

³² Rona Aybay ve Esra Dardağan Kibar, *Yabancılar Hukuku* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010), 113.

³³ Aysel Çelikel ve B. Bahadır Erdem, *Milletlerarası Özel Hukuk* (İstanbul: Beta, 2020), 141.

³⁴ Kemal Dayınlarlı, "Milletlerarası Özel Hukukta Kamu Düzeni," *Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı*, Ed. Mürsel Başgül ve Haluk Konuralp (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1988), 654.

³⁵ Yılmaz Altuğ, "Amme İntizamı ve Tesirleri," *AÜSBFD* 27, no.1 (1972): 372.

³⁶ Ökçün, *Devletler Hususi Hukuku'nun Kaynakları ve Kamu Düzeni*, 9.

³⁷ Cemal Şanlı, Emre Esen ve İnci Ataman-Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk* (İstanbul: Beta, 2024), 86.

³⁸ Kamu düzeninin dış politikayla ilişkisi için bkz. Erman Eroğlu, "Türk-Amerikan Yargı Kararları Işığında Yabancıların Sınır Dışı Edilmesinde Dış Politika Sebebi," *Public and Private Law Bulletin* 42, no.2 (2022): 619-641.

³⁹ Atakan, "Kamu Düzeni Kavramı," 63-64.

C. TVK'da Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni Kavramlarının Düzenlenişi

Kanun koyucu, kamu düzeni ve milli güvenlik kavramlarına TVK'da sıklıkla yer vermiştir. Nitekim kamu düzeni ve milli güvenlik bakımından engel hali bulunmama kıstası yalnızca 16.maddede düzenlenen evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasında değil aynı zamanda vatandaşlığın olağan yolla kazanılmasını düzenleyen 11.maddede, istisnai yolla vatandaşlığın kazanılmasını düzenleyen 12.maddede, evlat edinilme yoluyla vatandaşlığın kazanılmasını düzenleyen 17.maddede de düzenlenmektedir. Bununla birlikte milli güvenlik kıstası ise 13.ve 14.maddelerde düzenlenen yeniden Türk vatandaşlığının kazanılmasında şart olarak aranmaktadır. Kanunun birçok yerinde milli güvenlik kavramına atıfta bulunulsa da somut bir tanım yapılmamıştır.⁴⁰ Ancak burada şunu belirtmek gerekir ki milli güvenlik ve kamu düzeni kıstasları vatandaşlığın kazanılmasında bir başvuru şartı değildir. Başvuru yapıldıktan sonra göz önünde bulundurulması gereken bir şarttır.⁴¹

Kanun'da, milli güvenlik ve kamu düzeni kavramlarına ilişkin olarak net bir tanım yapılmamış olsa da TVK m.11(1)(g)'nin gerekçesinde bu kavramlara ilişkin şunlar belirtilmiştir: *"Bu şartın konulması ile milli güvenlik bakımından tehlike teşkil eden ve milli menfaatler ve ülke bütünlüğü aleyhine faaliyet gösterenlerle bu faaliyetleri destekleyenlerin, bu gibi kişi veya kuruluşlarla ilişki içerisinde bulunanların ve herhangi bir isyan, sabotaj, casusluk, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, evrakta sahtecilik gibi kamu düzenini bozan faaliyetlerde bulunanların Türk vatandaşlığını kazanmaları engellenmektedir."*⁴² Gerekçeden yola çıkıldığında kamu düzeni ve milli güvenlik kavramları bakımından keskin bir çizginin olmadığı görülmektedir. Kamu düzeni

---

⁴⁰ Mülga 403 sayılı TVK zamanında İçişleri Bakanlığı'nın Vatandaşlık Kanununun Uygulamasına İlişkin "Çok Gizli" yönergesinde belirtilen kıstaslara göre karar verilmekteydi. Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 70.

⁴¹ Fatma Elif Çelik, "Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşı Olma Taleplerinden Doğan Uyuşmazlıklara İlişkin Yargılamalarda Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni Kıstası," *TAAD* 13, no.4 (2022): 402.

⁴² "Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu," Türkiye Büyük Millet Meclisi, erişim tarihi Ağustos 2, 2024 <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss90.pdf>.

kapsamında değerlendirilecek eylemlerin milli güvenlik açısından da ele alınabileceği görülmektedir.⁴³

Doktrinde, Yönetmelik m.72(5) hükmünün milli güvenlik ve kamu düzeni şartıyla ilgili olduğu kabul edilmiştir. Bu hükümde milli güvenlik ve kamu düzeni arasında bir ayrıma gidilmemiştir.⁴⁴ Ancak, milli güvenlikle ilgili olan kısmının “Anayasa ile kurulu devlet düzenini yıkma yolunda faaliyette bulunduğu, bu faaliyetlerde bulunanlarla işbirliği yaptığı veya bunları maddi olarak desteklediği, Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne karşı yurt içinde veya dışında, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarla ilgili faaliyetlerde bulunduğu, isyan, casusluk ve vatana ihanet suçlarına katıldığı, silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve insan ticareti yaptığı veya bunlarla ilişki içerisinde bulunduğu tespit edilenler” olduğu kabul edilmektedir. Kamu düzeni ile ilgili olan kısmının ise, “taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar” olduğu kabul edilmektedir. Yönetmelik hükmü incelendiğinde, ilk kısımda eylemlerin, ikinci kısımda ise hapis cezalarının temel alındığı görülmektedir. Milli güvenlik ile ilgili konularda mahkeme kararı olsa bile, hapis cezası süresi önem arz etmemektedir.⁴⁵

III. 5901 SAYILI KANUN KAPSAMINDA İDARENİN TAKDİR YETKİSİ

Evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması, kişinin başvurusu üzerine idarenin kamu gücünü kullanarak tek taraflı yaptığı bir idari işlem sonucunda gerçekleşir.⁴⁶ Bu nedenle, öncelikle idarenin takdir yetkisini

---

⁴³ Erkan, “Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında ‘Milli Güvenlik’ ve ‘Kamu Düzeni’ Kavramları,” 28.

⁴⁴ Erkan, “Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında ‘Milli Güvenlik’ ve ‘Kamu Düzeni’ Kavramları,” 28.

⁴⁵ Erten, “Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranılan Ortak Şart: Milli Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmamak,” 1359.

⁴⁶ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021), 359.

tanımlamak ve bu yetkinin vatandaşlığın kazanılmasındaki uygulamasını incelemek uygun olacaktır.

A. Genel Olarak İdarenin Takdir Yetkisi

İdarenin, tercih yapma imkanının olmadığı ve mevzuatta bazı durumların varlığı halinde belirli bir yönde işlem yapmak ve karar almakla yükümlü olduğu hallerde, bağlı yetkisi olduğu kabul edilmektedir.⁴⁷ İdarenin katı kurallarla yetkilerinin sınırlandırılmasının kamu yararını engelleyebileceği düşünüldüğünden, idareye takdir yetkisi tanınır.⁴⁸ Bir başka deyişle, idarenin davranış biçimlerinin bütünüyle önceden belirlenmesi mümkün olmadığı için, durumun gerekliliklerine göre farklı çözüm yolları arasında tercih yapma hakkı idareye verilmelidir.⁴⁹

Mevzuatta, idarenin yetkisine ilişkin emredici hükümler yerine yetkili makama seçim hakkı tanınması durumunda takdir yetkisi ortaya çıkar. Bu durum, genel kamu yararının gerçekleştirilmesi için bir gerekliliktir.⁵⁰ İdarenin takdir yetkisi, mevzuatta açıkça düzenlenebileceği gibi, belirsiz kavramların kullanılmasıyla da ortaya çıkabilir. Bu durumda "verebilir", "edilebilir", "atayabilir", "değerlendirebilir" gibi ifadeler kullanılır.⁵¹

İdarenin takdir yetkisinin en çok kullanıldığı yer sebep unsurudur. Sebep unsurunda bu durum kamu düzeni, milli güvenlik, genel ahlak gibi belirsiz kavramlarla ifade edilebilmektedir.⁵² Kamu düzeni ve kamu güvenliği kavramları bu takdir yetkisinin en çok kullanıldığı yerlerdendir.⁵³ Nitekim bu muğlak

---

⁴⁷ Sinan Seçkin ve Gül Üstün, "İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Mehmet Akif Aydın'a Armağan* 21, no.2 (2015): 510.

⁴⁸ Şükrü Karatepe, "İdarenin Takdir Yetkisi," *Türk İdare Dergisi* 63, no.1 (1991): 73; Cemil Kaya, *İdarenin Takdir Yetkisi ve Yargısal Denetimi* (İstanbul: Onikilevha, 2021), 45-47.

⁴⁹ Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, Cilt I (Bursa: Ekin, 2019) 1060.

⁵⁰ Ramazan Çağlayan, *İdare Hukuku Dersleri* (Ankara: Adalet, 2023) 433.

⁵¹ Gözler, *İdare Hukuku*, Cilt I 1065-1067.

⁵² Gözler, *İdare Hukuku*, Cilt I 1062.

⁵³ Çağlayan, *İdare Hukuku Dersleri*, 435.

kavramların kullanılması da kaçınılmaz bir biçimde sorunlara sebep olmaktadır.⁵⁴ Nihayetinde de idarenin takdir yetkisi yargı denetimine tabi tutulamamaktadır.⁵⁵ Bu sebeple idarenin takdir yetkisinin vatandaşlığın kazanılmasında sınırlarının çizilmesi gerekmektedir.

B. Vatandaşlığın Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi

5901 sayılı TVK uyarınca Türk vatandaşlığı, doğum yoluyla ve yetkili makam kararıyla kazanılabilmektedir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması yetkili makam kararıyla kazanma altında değerlendirilmektedir. Yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılmasının tipik özelliği, idareye tanınan takdir yetkisidir.⁵⁶ TVK m.10(1)'de "*Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz*" hükmü, idarenin bu alandaki takdir yetkisini açıkça göstermektedir. Zira TVK'da belirtilen tüm şartları sağlasa da yabancıнын vatandaşlığı kazanamayabileceğinin belirtilmesi idarenin takdir yetkisini açıklıkla göstermektedir. Burada aslında idareye serbest bir takdir yetkisi tanınmıştır.⁵⁷ İlgili maddenin gerekçesinde bu durumun doğrudan egemenlik hakkıyla ilintili olduğu ve o sebeple idarenin takdir yetkisinin olduğu belirtilmiştir. Vatandaşlık, yalnızca başvuru sahibi yabancıyı değil, aynı zamanda toplumun genel menfaatlerini de ilgilendirdiğinden, bu konuda idareye takdir yetkisi

---

⁵⁴ İl Han Özay, *Günüştğinde Yönetim* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017), 377.

⁵⁵ Gözler, kamu düzeni ve milli güvenlik gibi kavramların sebep unsuru bakımından takdir yetkisi içerisinde değerlendirilmesinin uygun olmadığını bunun yerine "değerlendirme marjı" kavramının kullanılmasının daha uygun olacağını belirtmektedir. Çünkü sebep unsurunun kanunda açık bir biçimde belirtilmiş olması durumunda bir takdir yetkisinin olmayacağını belirtmektedir. Nitekim idarenin takdir yetkisi yargı organlarınca denetlenemezken değerlendirme marjının denetlenebileceğini ileri sürmüştür. Bkz. Gözler, *İdare Hukuku*, Cilt I 1062-1063.

⁵⁶ Erten, "Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranan Ortak Şart: Milli Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmamak," 1363.

⁵⁷ Nomer, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 77; Erdem, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 120.

tanınmasının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.⁵⁸ İdareye burada tanınan takdir yetkisinin kamu menfaati ve kamu görevinin gerekliliği olmasından bahisle idarenin keyfi hareket etmemesi gerektiği belirtilmektedir.⁵⁹ Nitekim kamu menfaatlerinin gerçekleştirilebilmesi için idarenin takdir yetkisine sahip olması gerektiği belirtilmiş ve bu bağlamda da Türk vatandaşlığını kazanmada idarenin takdir yetkisinin olduğu kabul edilmiştir. Aynı şekilde, bu durumun bir sonucu olarak, takdir yetkisini kullanmayan idarenin alacağı kararı gerekçelendirme zorunluluğu doğmaktadır.⁶⁰

Anayasa'nın 66.maddesinde belirtilen kanunilik ilkesi çerçevesinde idare, yabancı Türk vatandaşlığına alınması konusunda takdir yetkisine sahiptir. Kanunda belirtilen şartlar Türk vatandaşlığının kazanılmasında asgari şart olarak kabul edilemez.⁶¹ İdare, kanunda belirtilen şartlara ilave şart öngöremez.⁶² Nitekim idarenin takdir yetkisinin olması mevzuatta belirtilmeyen bir şartın aranması anlamına gelmemektedir.⁶³ İdareye tanınan bu yetkinin keyfilik anlamına gelmediği ve o sebeple vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin başvurunun reddedilmesi durumunda hukuki açıdan mahkemenin kararı inceleyebileceği görülmektedir. Fakat mahkemenin yerindelik denetimi yapmaması gerekmektedir. Kamu düzeni ve milli güvenlik kavramları, yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılmasında bir şart olarak aranmakta, ancak bu kavramlar idarenin takdir yetkisine bırakılmaktadır.⁶⁴

---

⁵⁸ Erten, "Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranılan Ortak Şart: Milli Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmamak," 1363.

⁵⁹ Erdem, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 122.

⁶⁰ Cemre Tüysüz, "Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi," *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13, no.1 (2022): 54.

⁶¹ Aksi yönde karar için bkz. Dan. İdari Dava Daireleri Kurulu E. 2022/2372, K.2023/1014, 17.05.2023.

⁶² Farklı görüş için bkz. Nomer, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 88.

⁶³ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 72-73.

⁶⁴ Kamu düzeni ve milli güvenliğe engel olmama şartı yalnızca ilgilinin şahsında aranan bir durumdur. Başka bir ifadeyle, vatandaşlığa alınma talebinin, başvuruçunun eylemleri özelinde değerlendirilmesidir. Ancak kamu düzeni ve milli güvenlik kavramları bakımından TVK'da teferruatlı bir tanımlama yapılmadığı için idareye geniş bir takdir yetkisi verilmektedir. Ancak Yönetmelik 72/5 hükmü uyarınca eylemler belirli düzeyde somutlaştırılarak idarenin bu takdir

C. Evlenme Yoluyla Vatandaşlığın Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi

Evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmanın şartlarından biri, aile birliği içerisinde yaşamaktır. Bu şartın gerçekleşip gerçekleşmediği, ilgili il emniyet müdürlüğü tarafından yapılacak soruşturma neticesinde belirlenmektedir. Nitekim, Yönetmelik m.28(1)(a) hükmünde, bu şartın sağlanıp sağlanmadığının objektif bir şekilde belirlenebileceği ifade edilmiştir. Esasında burada aile birliği içerisinde yaşamadan kastedilen, eşlerin gerçek bir evlilikte olduğu gibi müşterek bir hayat sürmeleridir. Bu durumda, subjektif bir değerlendirmeye yer olmadığı için idarenin takdir yetkisinin olmadığı söylenebilir.⁶⁵

Evlenme yoluyla vatandaşlığı kazanmada gözetilen diğer bir şart, evlilik birliği ile bağdaşmayacak eylemde bulunmama şartıdır. Bu eylemlere ilişkin TVK'da açık bir düzenleme olmamakla birlikte, Yönetmelik m.28(1)(b) hükmü, *“Evlilik birliği ile bağdaşmayacak şekilde fuhuş yapmak ve fuhuşa aracılık etmek gibi davranışlarının olup olmadığı”* gibi davranışları kapsamaktadır. Bu davranışların, il emniyet müdürlüğünün yabancıya ilişkin soruşturmada gözetmesi gereken hususlar arasında olduğu belirtilmiştir. Bu durumda da idarenin takdir yetkisi olmadığı söylenebilir.

Son olarak, milli güvenlik ve kamu düzeni açısından engel teşkil edecek bir durumun bulunmaması şartı yoruma açıktır. Bu nedenle, bu kavramların yargı kararları ışığında değerlendirilmesinin daha yerinde olacağı kanaatindeyiz.

---

yetkisi üzerinde ölçü getirilmektedir. Bkz. Erten, “Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranılan Ortak Şart: Milli Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmamak,” 1364.

⁶⁵ Çiçek Özgür, “Muvazaalı Evlenmelerin Türk Vatandaşlık ve Yabancılar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi,” *TAAD* 42, no.1 (2021): 318.

IV. TVK M.16(1)(B)-(C) HÜKÜMLERİ BAĞLAMINDA İDARENİN TAKDİR YETKİSİNİN YARGI KARARLARI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Türk vatandaşlık mevzuatında, milli güvenlik ve kamu düzeni kavramları arasındaki çizginin belirsiz olduğu görülmektedir. Kanun'un gerekçesi incelendiğinde, milli güvenlik kapsamına giren bazı eylemlerin kamu düzeni içerisinde de değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde, gerçek evlilik olup olmadığına bakılmaksızın yasa dışı eylemler ve işlemler, mesela fuhuşa aracılık etmek, kadın ticareti yapmak yalnızca TVK m.16(1)(b) kapsamında değil, aynı zamanda kamu düzeni ve milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek hali bulunmama şartının içerisine de girmektedir.⁶⁶ Nitekim, "gibi" ifadesinin kullanılması, kamu düzeni açısından sayılan unsurların sadece örnek niteliğinde olduğu görülmektedir. Bu eylemler değerlendirme kriteri olarak ele alınarak başka eylemler de bu kapsamda değerlendirilebilir.⁶⁷ Ayrıca, bu eylemlerin nasıl tespit edileceği konusunda da bir açıklık yoktur. Bu nedenle, kamu düzeni ve milli güvenlik kavramlarının idarenin takdir yetkisi bağlamında, yargı kararları ekseninde sınıflandırılarak değerlendirilmesinin belirsizliği giderebileceğini düşünüyoruz.

A. Yüksek Yargı Kararlarına Temel Oluşturan Bazı Kriterler

Yüksek yargı kararları incelendiğinde, milli güvenlik ve kamu düzeni kavramlarının belirli kıstaslar çerçevesinde tanımlandığı görülmektedir. Son yıllardaki kararlar incelendiğinde, idarenin takdir yetkisinin sınırlarını belirleyen beş kriterin öne çıktığı anlaşılmaktadır.

1. Milli İstihbarat Teşkilatı ve Emniyet Teşkilatı Soruşturmasının Önem(sizliği)

Evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasında, milli güvenlik ve kamu düzeni kavramlarının idarenin takdir yetkisi bağlamında kullanılması, Milli

⁶⁶ Güngör, Tabiiyet Hukuku, 141.

⁶⁷ Erten, "Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranan Ortak Şart: Milli Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmamak," 1358.

İstihbarat Teşkilatı (MİT) ve Emniyet Teşkilatı'nın raporlarının olumlu ya da olumsuz olmasına bağlı değildir ve bu raporlar yargı mercileri açısından mutlak bir önem taşımamaktadır. Vatandaşlığa alınma talebinin reddine ilişkin idari işlemlerin iptaline dair kararlarda, bu raporların ciddi bir değerlendirme kriteri olarak kullanılmadığı görülmektedir. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 2023 yılında vermiş olduğu bir kararda⁶⁸ bu durum gözlemlenmektedir. İlgili davaya konu olan olayda, İran vatandaşı olan ve 2007 yılında Türk vatandaşı ile evlenen yabancı'nın vatandaşlık başvurusu m.16(1)(c) hükmüne, yani kamu düzeni ve milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek hali bulunmama şartına, aykırılık sebebiyle reddedilmiştir. İlk derece mahkemesi, idarenin MİT raporunu eksen alarak karar vermek yerine takdir yetkisini bağlı yetki gibi kullanmasını hukuka uygun bulmayarak yapılan idari işlemi iptal etmiştir. Danıştay 10.Daire, ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararı, takdir yetkisinin geniş olmasını dayanak göstererek bozmuştur. Bunu müteakip ilk derece mahkemesi, 10. Daire'nin vermiş olduğu karara direnmiştir. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, ilgili kararda, *"vatandaşlığa alınmanın hükümranlık hakları kapsamında olması nedeniyle istemin kabul edilip edilmeyeceği hususunda Devletin geniş takdir yetkisi bulunmaktadır"* gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin ısrar kararında hukuki isabet bulunmadığı kararına varmıştır. İDDK'nın vermiş olduğu karar ele alındığında milli güvenlik ve kamu düzeni kavramlarında idarenin takdir yetkisini bağlı yetki gibi kullanabileceği görülmektedir. Nitekim gerekçede de hükümranlık yetkisine atıfta bulunması buna delalet oluşturmaktadır. Bir başka deyişle, MİT raporunu eksen alarak karar vermek yerine takdir yetkisinin bağlı yetki gibi kullanılmasını yerinde görüldüğünü söyleyebiliriz.

Benzer şekilde Danıştay 10. Daire, 2024 yılında vermiş olduğu bir başka kararda,⁶⁹ güvenlik soruşturması neticesinde menfi bir bulgu olmamasına rağmen idarenin başvuruyu reddetmesinin takdir yetkisinde olduğuna hükmetmiştir. İlgili karara konu olan olayda Türk vatandaşı ile evli olan İran uyruklu yabancı'nın vatandaşlığa alınma başvurusu m.16(1)(c) hükmü uyarınca reddedilmiştir. Güvenlik soruşturması neticesinde kişinin vatandaşlığa alınması uygun bulunmamıştır. İdarenin geniş takdir yetkisi olduğundan bahisle güvenlik

---

⁶⁸ Dan. İdari Dava Daireleri Kurulu, E.2022/2372, K.2023/1014, 17.05.2023.

⁶⁹ Dan. 10. D, E.2024/1058, K.2024/822, 13.03.2024.

soruşturmasında gerekçe bildirilmemesinin idari işlemin iptaline dayanak oluşturmayacağı belirtilmiştir. Danıştay'ın bu kararından yola çıkıldığında idarenin güvenlik soruşturmalarını eksen alarak vermiş olduğu kararlarda takdir yetkisinin sorgulanamayacağını zımni olarak kabul ettiği kanaatindeyiz.

Bununla birlikte 2022 yılında vermiş olduğu başka bir kararda,⁷⁰ MİT raporu müspet olmasına karşın kişinin iyi ahlak sahibi olmamasından bahisle kamu düzeninin bozulduğuna atıf yapılmıştır. İlgili kararda, Kırgızistan uyruklu yabancının Türk vatandaşlığına alınma talebinin müspet MİT raporuna rağmen reddedilmesi üzerine idari işlemin iptali için dava açılması ve müteakip süreç incelenmiştir. Türk vatandaşı ile evli olan yabancının eşinden ayrı yaşadığı tespit edilmiş, komşularıyla yapılan görüşme neticesinde ahlaki yönden tavır ve davranışlarının düzgün olmadığı ve de gelir kaynağının belirli olmadığı ileri sürülmüştür. Yabancının çalışma izni alarak hizmetçi olarak çalıştığını beyan etmesine karşın böyle bir çalışma hayatında bulunmadığı tespit edilmiştir. Yabancının Türk eşiyle yapılan görüşme sonrasında kişinin vatandaşlık almak için evlendiğinin tespit edildiği görülmüştür. Kişi hakkında yapılan tahkikat neticesinde MİT'ten gelen raporun müspet olduğu görülmüştür. Danıştay, idarenin takdir yetkisinin geniş olduğundan bahisle MİT raporunun olumlu olmasına karşın kişinin iyi ahlak sahibi olmadığı gerekçesine dayanılarak tesis edilmiş olan iptal işleminin yerinde olduğuna kanaat getirmiştir. Danıştay'ın kamu düzenini değerlendirirken yalnızca MİT raporunu temel almadığı ve kamu düzeninin yalnızca güvenlik raporuna dayandırılarak oluşturulamayacağını örtük bir şekilde ifade ettiği görülmektedir.

2022 yılında benzer şekilde MİT ve Emniyet Teşkilatı raporları müspet olmasına karşın milli güvenlik ve kamu düzeni açısından engel teşkil edebilecek hali bulunmasını eksen alarak idari işlemin iptal talebini yerinde bulmamıştır. Danıştay 10. Dairesi, 2022 yılında verdiği bir kararda,⁷¹ Türk vatandaşı ile evli olan Rusya Federasyonu uyruklu yabancının evlenme yoluyla Türk vatandaşlığına alınma başvurusunun reddine ilişkin idari işlemin iptali talebinin reddedilmesini hukuka uygun bulmuştur. İlgili kararda yabancı hakkında Emniyet ve MİT'ten yapılan tahkikat neticesinde olumsuz bir durum olmamasına karşın yabancının

---

⁷⁰ Dan. 10. D, E.2021/3445, K.2022/2133, 8.04.2022.

⁷¹ Dan. 10. D, E.2019/12088, K. 2022/3430, 22.06.2022.

evli olduğu Türk vatandaşının geçmişte fuhuşa aracılık, emniyeti suistimal ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarından hüküm giymesi ve fuhuş operasyonunda yabancı bir şahsın şüphelisi olarak yakalanıp serbest kaldığı hususları göz önüne alınarak vatandaşlığa alınma talebi reddedilmiştir. Bu durumun idarenin takdir yetkisinde olduğundan idari işlemin iptaline ilişkin talebin reddi kararını onamıştır. 2022 yılında aynı daire MİT ve Emniyet Teşkilatı'nın raporlarının menfi olması dayanak gösterilerek tesis edilen idari işlemi iptal etmiştir.

Danıştay 10. Daire'nin 2022 yılında vermiş olduğu başka bir kararda⁷² bu durum tekrar irdelenmiştir. Türk vatandaşı ile evli olan Moldova uyruklu yabancının evlenme yoluyla vatandaşlığa alınma başvurusunun reddine ilişkin idari işlemi ilk derece mahkemesi iptal etmiştir. Danıştay, ilk derece mahkemesinin kararını onamış ve *"yapılan arşiv araştırması sonucunda tespit edilen bilgi ve belgeler kapsamında tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı"* bahsiyle kamu düzenine ilişkin kararını Emniyet ve MİT raporuna dayandırmıştır. 2021 yılında MİT ve Emniyet Teşkilatı tarafından hazırlanan rapor doğrultusunda, yabancının Türk vatandaşlığını almasının milli güvenlik ve kamu düzeni açısından sorun teşkil edeceği tespit edilmiş ve bu nedenle vatandaşlığa alınma talebinin reddi yönündeki idari işlem iptal edilmiştir.

Danıştay 10. Daire 2021 yılında vermiş olduğu başka bir kararda⁷³ Türk vatandaşı ile evli olan Kırgızistan uyruklu yabancının vatandaşlık başvuru talebinin MİT raporuna dayanılarak reddedilmesinin hukuka aykırı olmadığına hükmetmiştir. İlgili karara konu olan olayda, yabancının Türk vatandaşı ile en az üç yıldır evli olduğu, müşterek çocuklarının bulunduğu, aynı çatı altında evlilik birliklerini sürdürdükleri, evliliğin Türk örf ve adetlerine uygun yürütüldüğü, genel ahlak ve adaba uygun yaşadıkları tespit edilmesine karşın MİT raporunda ilgili yabancının milli güvenlik ve kamu düzenine engel teşkil edecek hali bulunmasına dayanılarak ilgilinin Türk vatandaşlığına alınmaması yönünde olumsuz bir rapor düzenlenmiştir. İdare, bu rapora istinaden başvuruyu reddetmiştir. İlk derece mahkemesi iddiaların soyut olduğuna tarafların aile birliği içerisinde yaşadığına dayanarak idari işlemi iptal etmiştir. Danıştay vermiş olduğu kararda *"Emniyet Genel Müdürlüğü ile Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığına*

---

⁷² Dan. 10. D, E.2018/578, K.2022/5481,24.11.2022.

⁷³ Dan. 10. D, E.2016/13184, K. 2021/68, 18.01.2021.

davacının Türk Vatandaşlığına alınmamasının daha uygun olacağı yönündeki tespit ve değerlendirmelerin niteliği dikkate alındığında; vatandaşlığa kabul konusunda idarenin Kanundan kaynaklanan takdir yetkisi kapsamında, milli güvenlik ve kamu düzeni gözetilerek davacının başvurusunun reddi yönünde tesis edilen işlemde hukuka aykırılık” olmadığına hükmetmiştir.

Danıştay 10. Daire 2020 yılında vermiş olduğu bir kararda,⁷⁴ Türk vatandaşı ile evli olan İran uyruklu yabancının evlenme yoluyla vatandaşlık talebinin reddine dair idari işleme ilişkin temyiz incelemesinde bulunmuştur. İlgili kararda yabancının MİT raporunda olumsuz bir görüş olmamasına karşın idarenin *“ilgili hakkında sakıncalı bir bilgiye ulaşılmadığına dair görüşün olumsuz olarak nitelendirilerek”* 16(1)(c), yani milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek hali bulunmama hükmüne aykırı olması sebebiyle vatandaşlığa alınma talebi reddedilmiştir. İlk derece mahkemesi ilgili işlemi iptal etmiştir. Danıştay ise ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

Tüm bu kararlar değerlendirildiğinde, MİT ve Emniyet Teşkilatı tarafından hazırlanan raporların önemli olduğu, ancak vatandaşlık başvurularının iptalinde ana dayanak olarak kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Bu raporlar bir gereklilik teşkil etse de, iptallerin gerekçelendirilmesinde belirleyici bir unsur olarak öne çıkmadığı kanaatindeyiz.

2. Başvurudan Önceki Suç Kaydının Niteliği

Yüksek yargı kararlarına bakıldığında, yabancının başvuru öncesinde işlediği adi suçların milli güvenlik ve kamu düzenini tehlikeye atmayacağı yönünde bir değerlendirme yapıldığını ifade etmek isabetli olacaktır. Nitekim Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 2022 yılında vermiş olduğu bir kararda,⁷⁵ m.16'da düzenlenen, milli güvenlik ve kamu düzeni kavramlarına ilişkin değerlendirmede bulunulmuştur. İlgili karara konu olan olayda, Türk vatandaşı ile evli olan Rusya Federasyonu uyrukluğundaki kişinin evlenme yoluyla vatandaşlığa alınma talebi idarece reddedilmiştir. İlk derece mahkemesi, milli güvenliği ve kamu düzenini bozacak nitelikte bir suça karıştığına dair somut bilgi ve belgenin olmaması ve

⁷⁴ Dan. 10. D, E. 2016/14996, K. 2020/4654, 09.11.2020.

⁷⁵ Dan. İdari Dava Daireleri Kurulu, E.2021/3757, K.2022/439, 14.02.2022.

eşinin işlemiş olduğu yasadışı eylemlere katıldığına dair bir delil olmaması nedeniyle, idarenin işlemini hukuka aykırı bularak iptal etmiştir. Davalı idare, temyiz dilekçesinde, yabancının gazinoda kaçak çalıştığının tespit edilmesi nedeniyle sınır dışı edildiğini ve Türk eşinin 12 ayrı suç kaydının bulunması sebebiyle vatandaşlık başvurusunun reddedildiğini belirtmiştir. Danıştay 10. Daire, idarenin geniş takdir yetkisine dayanarak ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. İlk derece mahkemesi bu karara direnmiştir. İDDK, davalı idarenin temyiz dilekçesindeki iddiaların kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığını belirterek ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. Ayrıca, İDDK, idarenin geniş takdir yetkisine sahip olduğunu vurgulamakla birlikte, milli güvenlik ve kamu düzeni kavramlarının devletin varlığı ve toplumun menfaatleri gözetilerek değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Nitekim, burada İDDK'nın kamu düzeni ve milli güvenlik kavramlarını değerlendirirken "kaçak çalışma" ya da "adi suç kaydı" gibi unsurları göz önüne almadığı kanaatindeyiz. Danıştay, "kaçak çalışma" ya da "adi suç kaydı" gibi hususlarda idarenin takdir yetkisine dayanarak verdiği kararları onamaktadır. Bununla birlikte, yabancının başvuru öncesinde uyuşturucu madde imal ve ticareti gibi kamu düzenini ilgilendiren suçlardan yargılanmış olması büyük önem taşımaktadır. İDDK'nın 2022 yılında verdiği bir kararda, kişinin uyuşturucu madde imalatı ve ticareti suçundan delil yetersizliğinden beraat etmesinin bile kamu düzenini bozabileceğine işaret edilmiştir. Bu nedenle, idarenin bu durumu dikkate alarak takdir yetkisini kullanması hukuka uygun bulunmuştur.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 2021 yılında verdiği bir başka kararda⁷⁶ bu hususa ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Karara konu olan olayda, Türk vatandaşı ile evli olan Lübnan vatandaşı kişinin vatandaşlığa alınma talebi idare tarafından üçüncü kez reddedilmiştir. İlk başvurusunun reddedilme sebebi, Türk eşinin, yabancının vatandaşlığa alınması durumunda müşterek çocuğu kaçıracağını beyan etmesi olarak gösterilmiştir. İkinci başvuru, yabancının uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti suçundan hakkında devam eden soruşturma olması ve firarda bulunması nedeniyle reddedilmiş, dosya işleminden kaldırılmıştır. Ancak, yabancı ve Türk eşinin uyuşturucu madde imal ve ticareti suçundan beraat ettiği, evlilik birliği içerisinde yaşadıkları ve evliliklerinin menfaat temini amacıyla

---

⁷⁶ Dan. İdari Dava Daireleri Kurulu, E.2021/773, K.2021/2027, 25.10.2021.

kurulmadığı tespit edilmiştir. Üçüncü ve dava konusu olan başvuru ise önceki sebeplere dayanılarak reddedilmiştir. İlk derece mahkemesi, vatandaşlığın hükümlerinde hakları kapsamında olduğunu belirterek idarenin geniş takdir yetkisine sahip olduğunu ifade etmiş ve idari işlemi iptal etmemiştir. Danıştay 10. Daire, yabancı ve Türk eşinin uyuşturucu madde imal ve ticareti suçundan beraat ettiğini, güvenlik soruşturmasında haklarında başka bir suç kaydı bulunmadığını, ayrıca aile birliği içinde yaşadıklarını tespit etmiş ve vatandaşlık haklarının kısıtlanamayacağını belirterek ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. İlk derece mahkemesi ise beraat kararının delil yetersizliğine dayandığını vurgulayarak, idarenin bu durumu göz önünde bulundurarak başvuruyu reddetmesinin takdir yetkisi kapsamında olduğunu belirtmiş ve karara direnmiştir. İDDK, milli güvenlik ve kamu düzeni bağlamında idarenin geniş takdir yetkisini göz önüne alarak ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

Danıştay 10. Daire, 2020 yılında verdiği bir kararda,⁷⁷ evlilik birliği öncesinde gerçekleşen hukuka aykırı eylemlerin kamu düzenini bozmadığına kanaat getirmiştir. Karara konu olan olayda, Türk vatandaşı ile evli olan Azerbaycan uyruklu yabancının evlenme yoluyla vatandaşlık başvurusu, evlilikten önce işlediği hukuka aykırı fiiller sebebiyle idare tarafından reddedilmiştir. Aile birlikteliğini sürdüren ve evlilik sonrası Türk vatandaşlığına engel olabilecek herhangi bir suç işlemediğine dair tespit bulunmayan yabancının başvurusu, idare tarafından reddedilmiştir. İlk derece mahkemesi, bu idari işlemi iptal etmiştir. Danıştay ise, evlilik birliği tarihini esas alarak mahkeme kararını onamıştır.

Danıştay'ın kararlarına bakıldığında, geçmişte suç kaydının bulunmasının, eğer suç ciddi nitelikteyse önem arz ettiği söylenebilir. Ancak, her suç kaydının milli güvenlik ve kamu düzeni açısından değerlendirmede aynı önemi taşımadığı görülmektedir. Suçun niteliğinden bağımsız olarak yargılama devam ederken dahi evlenme yoluyla vatandaşlığın kazanılmasının doğrudan engellenmemesi

---

⁷⁷ Dan. 10. D, E. 2016/15303, K. 2020/5425, 25.11.2020.

gerektiği kanaatindeyiz.⁷⁸ Adi suçların toplum düzenini temelden sarsmaması nedeniyle, Danıştay'ın bu tutumunu yerinde bulmaktayız.

3. Kamu Düzeninin Bir Unsuru Olarak Aile Kurumuna Uygun Yaşayış Tarzı

Anayasa Mahkemesi, 2022 yılında verdiği bir kararda,⁷⁹ yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılmasında kamu düzeni kavramını ele almıştır. Karara konu olan olayda, Rusya Federasyonu uyruklu A.S.'nin 2016 yılında Türk vatandaşlığını kazanmak için yaptığı başvuru üzerine, il emniyet müdürlüğü tarafından bir tahkikat yapılmış ve A.S.'nin, T.K. isimli evli bir Türk vatandaşıyla 13 yıldır birlikte olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, T.K.'nin A.S.'ye vatandaşlık başvurusundan önce gayrimenkul devrettiği, yaşam giderlerini karşıladığı ve sigorta poliçesini kesintisiz yatırdığı belirlenmiştir. Bunun yanında, A.S.'nin Türkiye'de ikamet sahibi olabilmek amacıyla Türk vatandaşı U.O. ile formalite evlilik yaptığı da tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak, idare A.S.'nin Türk örf ve adetlerine uygun bir yaşam tarzı olmadığı gerekçesiyle Türk vatandaşlığına başvurusunu reddetmiştir. A.S., evli biriyle birliktelik yaşamamanın özel hayat sınırları içinde olduğunu ve bu nedenle özel hayatının ihlal edildiğini savunarak Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, kamu düzeni kavramının her olaya özgü olduğunu ve somut olay bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini belirterek, karar mercilerinin toplumsal yapıdaki değişimleri de gözetmesi gerektiğini ifade etmiştir. Mahkeme, kamu düzeni kavramının dinamik olduğunu ve bu konuda karar verirken yaşam biçimindeki çeşitliliklerin göz önünde bulundurulması gerektiğini şu şekilde belirtmiştir: *“Karar mercilerinin -toplumsal yapıda zaman içinde meydana gelen değişimin ve gelişmelerin bir sonucu olan yaşam biçimlerindeki çeşitliliği de gözetmek suretiyle- somut olayın özelliklerine göre vatandaşlığa kabul hâlinde kamu düzeni bağlamında oluşacak sakıncaları yeterli ve ilgili gerekçe ile açıklamaları beklenir.”* Mahkeme, benzer şekilde kamu düzeninde en önemli unsurun aile kurumu olmadığından bahisle şunları

---

⁷⁸ Benzer yönde bkz. Burcu İrge Erdoğan, “Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında Hukuki Sorunlar,” iç. *Uluslararası Göç ve Vatandaşlık*, ed. Işıl Özkan ve Kazım Sedat Sirmen (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022) 164.

⁷⁹ AYM, E. 2018/31431, K.2018/31431, 03.03.2022.

belirtmiştir: *“Derece mahkemesi tarafından başvuruçunun iyi ahlak sahibi olma şartını taşımadığına yönelik gerekçe, başvuruçunun Türk vatandaşı olan evli bir şahısla 13 yıldır birlikteliğinin olması hususuna özgülülmüştür. Bununla birlikte başvuruçunun uzun süredir Türkiye’de yasal olarak kaldığı, bu süreçte kamu düzenini bozacak faaliyetlerinin olup olmadığı hususlarının birlikte değerlendirilerek vatandaşlığa kabul için gerekli olan şartların oluşup oluşmadığının tartışılması, kamu menfaatiyle kişinin menfaati arasında adil bir denge kurulması açısından elzemdir. Bu hususlarda herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmadığı, başvuruçunun iyi ahlak sahibi olma şartını sağlayıp sağlamadığına ilişkin olarak derece mahkemesince bu doğrultuda bir araştırma yapılmadığı görülmüştür.”* Mahkeme, anayasal koruma altında olan aile kurumunu zedeleyici davranışlar içerisinde olmanın kamu düzenini bozmayacağını belirtmiştir. Bu çalışmanın önceki kısımlarında 16(1)(a)-(b) hükümlerinin de milli güvenlik ve kamu düzeni içerisinde değerlendirilebileceğine ilişkin doktrindeki görüşler belirtilmişti. Ancak Anayasa Mahkemesi’nin bu yaklaşımından yola çıkıldığında TVK m.16(1)(a)’da düzenlenen *“aile birliği içinde yaşama”* şartının kamu düzeni bağlamında değerlendirilemeyeceği görülmektedir. Nitekim kamu düzeni kavramının belirli kriterler ekseninde standardize edilmiş bir biçimde uygulanamayacağını belirtmektedir. Anayasa Mahkemesi’nin aile birliğini salt kamu düzeni kapsamında değerlendirmede düşüncesindeyiz. Mahkemenin, m.16(1)(c) hükmündeki *“kamu düzeni”* kavramını dar yorumladığı söylenebilir. Kararında aile kurumunun önemini vurgulamakla birlikte, aile yapısına uygun olmayan bir yaşam tarzının kamu düzenini bozmadığını belirtmiştir. Mahkeme, yalnızca evli biriyle birlikte olmanın ya da vatandaşlık elde etmek amacıyla muvazaalı bir evlilik yapmanın kamu düzenine aykırı olmadığını ifade etmiştir. Karara konu olayda ise, kişinin uzun yıllar Türkiye’de yaşaması ve herhangi bir suç ya da kabahatle ilişkilendirilmemiş olması, kamu düzeni açısından bir sorun teşkil etmemiştir. Bu bağlamda, Anayasa Mahkemesi aile kavramını kamu düzeni ile mutlak bir ilişkiye sokmamış ve bireysel koşulları dikkate alarak değerlendirmede bulunmuştur.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu’nun 2020 yılında vermiş olduğu bir kararda,⁸⁰ Türk vatandaşı ile evli olan Gürcistan uyruklu yabancıнын evlenmeden önce fuhuş sebebiyle sınır dışı edilmesinden dolayı 16(1)(b)-(c) hükümlerindeki

---

⁸⁰ Dan. İdari Dava Daireleri Kurulu, E. 2020/178, K. 2020/1513, 17.09.2020.

şartları yerine getirmediğinden bahisle vatandaşlık başvuru talebinin reddine ilişkin karar incelenmiştir. İlk derece mahkemesi idari işlemin iptal talebini reddetmiştir. Danıştay, *“davacının evlilik tarihinden sonra evlilik birliği ile bağdaşmayacak herhangi bir eyleminin bulunmadığı, evliliğin aynı çatı altında fiilen devam ettiği”*ni kıstas alarak ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Ancak ilgili karardaki karşı oy yazısında kişinin evlenmeden önce yapmış olduğu eylemlerle de bağlı olduğu nitekim *“Türk vatandaşı ile evlenen yabancıların vatandaşlığa kabulü; kamu hizmetine girme, sosyal güvenlik kurumlarından yararlanma, seçme seçilme hakkı kazanma gibi... kamusal sonuçlar doğurduğundan”* bahisle yabancıların hayatındaki eylemlerin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. İDDK'nın evlilik birliği içerisinde yaşamının kamu düzenini sağlama yönünden yeterli olduğu savıyla hareket ettiği görülmektedir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 2021 yılında verdiği başka bir kararda,⁸¹ kamu düzeni kavramına ilişkin değerlendirmede bulunulmuştur. Karara konu olayda, Türk vatandaşı ile evli olan Bulgaristan uyruklu yabancıların vatandaşlık başvurusuna ilişkin idarenin tesis ettiği işlemin iptali incelenmiştir. Bulgaristan uyruklu kişinin, iki farklı Türk vatandaşı ile evlendiği, ilk evliliğin iki buçuk yıl sürdüğü ve eşin vefatı nedeniyle sona erdiği, ikinci evliliğin ise yabancından 39 yaş büyük bir Türk vatandaşı ile üç yıldır devam ettiği tespit edilmiştir. Ancak idare, yapılan araştırmalar sonucunda, yabancıların bu evliliklerde bakıma muhtaç kişilere bakıcılık yaptığı ve gerçek bir evlilik bağı olmadığı gerekçesiyle vatandaşlık başvurusunu reddetmiştir. İlk derece mahkemesi, idarenin işleminin hukuka aykırı olduğunu belirterek iptal kararı vermiştir. Danıştay 10. Daire, ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. İDDK, Anayasa'nın 41. maddesine atıfta bulunarak, evlilik birliğinin kamusal düzenin bir parçası olduğunu belirtmiş ve somut delillere dayanarak muvazaalı bir evlilik olmadığı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. İDDK'nın, evlilik birliği içinde fiilen birlikte yaşamının kamu düzenini sağlamak açısından yeterli olduğu görüşüyle hareket ettiği ve bu nedenle kamu düzeninin bozulmadığına hükmettiği kanaatindeyiz. Nitekim, İDDK evlilik birliği içinde yaşamının ardındaki niyeti incelememiş ve sadece fiili duruma odaklanmıştır.

---

⁸¹ Dan. İdari Dava Daireleri Kurulu, E.2021/1013, K.2021/2026, 25.10.2021.

Danıştay 10. Daire'nin yaklaşımı da benzer şekildedir. Danıştay 10. Daire, 2022 yılında verdiği bir kararda,⁸² Türk vatandaşı ile evli olan Ukrayna uyruklu yabancının yalnızca evlilik birliği içinde yaşamasının ve evlilikle bağdaşmayan bir faaliyette bulunmamasının vatandaşlığa alınmak için gerekli, ancak yeterli olmadığını vurgulamıştır. Kişi hakkında yapılan diğer tespitlere dayanarak verilen idari işlemin iptalini hukuka uygun bulmuştur. Danıştay 10. Daire, 2020 yılında verdiği kararda,⁸³ evlilik birliği öncesinde fuhuştan hüküm giymeyi kamu düzeni ihlali olarak değerlendirmemiştir. Söz konusu kararda, Türk vatandaşı ile evli olan Rusya Federasyonu uyruklu yabancının evlenme yoluyla vatandaşlığa alınma başvurusunun reddine ilişkin idari işlemin iptali istemiyle açılan davanın temyiz aşaması incelenmiştir. İdare mahkemesi, kişinin evlilik birliğinden önce menfaat karşılığı fuhuş yapması gerekçesiyle vatandaşlık talebinin reddedilmesinde hukuka aykırılık bulmuş ve idari işlemi iptal etmiştir. Danıştay, fuhuş faaliyetinin evlilik birliğinden önce gerçekleştiği gerekçesiyle idare mahkemesinin iptal kararını onamıştır.

Bu kararlar doğrultusunda, aile kurumuna uygun bir yaşam tarzına sahip olmamanın kamu düzenini bozmayacağı; ayrıca yalnızca evli biriyle birlikte olmanın ya da vatandaşlık elde etmek amacıyla yapılan muvazaalı bir evliliğin de kamu düzeni ihlali olarak değerlendirilemeyeceği kanaatindeyiz.

4. Türk Eşin Suç Geçmişi

Evlenme yoluyla vatandaşlık kazanımında, Türk vatandaşı eşe yönelik şartların uygulanmasına ilişkin yüksek yargı mercilerinin kararlarında belirgin bir tutarlılık dikkat çekmektedir.⁸⁴ Nitekim yakın tarihli olarak Danıştay 10. Daire 2020 yılında vermiş olduğu bir kararda⁸⁵ Türk vatandaşı ile evli olan Ukrayna uyruklu yabancının evlenme yoluyla vatandaşlık talebinin reddine ilişkin idari

---

⁸² Dan. 10. D, E. 2018/1792, K.2022/5482, 24.11.2022.

⁸³ Dan. 10. D, E. 2016/1517, K. 2020/6959, 28.12.2020.

⁸⁴ Evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasında öngörülen şartların eşte aranmasına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Salimya Ganiyeva, "Evlenme Yoluyla Vatandaşlığın Kazanılmasında Öngörülen Şartların Türk Vatandaşı Eşte Aranmasının Değerlendirilmesi" *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 31, no.4 (2023): 1537-1560.

⁸⁵ Dan. 10. D, E.2016/12540, K. 2020/5618, 02.12.2020.

işleme ilişkin temyiz incelemesinde bulunmuştur. Yabancı'nın tüm şartları sağlanmasına ve hakkında olumsuz bir rapor bulunmamasına rağmen, Türk eşinin uyarıcı ve uyuşturucu madde ticareti suçundan altı yıl sekiz ay hapis cezası alması nedeniyle, idare milli güvenlik ve kamu düzeni gerekçesiyle başvuruyu reddetmiştir. İlk derece mahkemesi, idari işlemi iptal etmiş, Danıştay da bu kararı onamıştır. Danıştay'ın bu konuda yaklaşımı, yabancı'nın eşinin uyuşturucu madde imalatı ve ticareti nedeniyle ceza almasının, yabancı açısından kamu düzenini etkilemediği yönündedir. Danıştay'ın bu tutumunun doğru olduğunu düşünüyoruz, zira bu yaklaşım, evrensel bir ilke olan suçların ve cezaların şahsiliği ilkesinin bir uzantısıdır.

5. Terör Örgütüyle İrtibat ve İltisak

Terör örgütüyle irtibat ve iltisak konusunda idarenin yaklaşımı oldukça katıdır. Nitekim, Danıştay 10. Daire, 2021 yılında verdiği bir kararda,⁸⁶ Türk vatandaşı ile evli Romanya uyruklu yabancı'nın evlenme yoluyla Türk vatandaşlığına alınma başvurusunun reddine ilişkin işlemi hukuka uygun bulmuştur. Yabancı hakkında yapılan soruşturma sonucunda olumsuz bir duruma rastlanmamasına rağmen, kişinin evli olduğu Türk vatandaşının terör örgütü ile iltisaklı olduğunun anlaşılması üzerine idare başvuru talebini reddetmiştir. Danıştay, idarenin takdir yetkisine dayanarak, ilk derece mahkemesinin iptal talebini reddetmesini yerinde bulmuştur. Milli güvenlik ve kamu düzeni kavramları bağlamında tavizsiz bir biçimde uygulanan en önemli kriterin terör örgütüyle irtibat ve iltisak olduğu kanaatindeyiz. Terörle ilgili her türlü unsurun doğrudan milli güvenliği etkilemesi nedeniyle, Danıştay'ın bu tutumunun doğru olduğu düşüncesindeyiz.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasında, idarenin takdir yetkisinin sınırları belirsizlik taşımaktadır. Bu belirsizlikte milli güvenlik ve kamu düzeni kavramları önemli bir rol oynamaktadır. Bu kavramların nasıl yorumlanacağı, vatandaşlık başvurularının değerlendirilmesinde büyük bir etkiye

---

⁸⁶ Dan. 10. D, E.2016/14043, K. 2021/2977, 03.06.2021.

sahiptir. Hem Mülga 403 sayılı TVK'da hem de 5901 sayılı TVK'da kamu düzeni ve milli güvenlik kavramlarının net bir tanımı yapılmamıştır. 5901 sayılı TVK'nın gerekçesi, bu kavramların sınırlarının belirlenmesine yardımcı olsa da kesin bir netlik sağlamamaktadır. Yönetmelik hükümleri incelendiğinde ise, bu kavramlarla ilgili bazı tespitlerin yapıldığı ve belirli eylemleri gerçekleştirenlerin, taksirli suçlar hariç, altı aydan fazla hapis cezası almış kişilerin bu bağlamda değerlendirilebileceği görülmektedir. Bu da idarenin geniş takdir yetkisini bir anlamda daraltmaktadır.

Vatandaşlığın kazanılması gibi egemenlik yetkisinin doğrudan uygulandığı bir alanda, idarenin geniş takdir yetkisinin muğlak kavramlara dayanması, bireyler açısından öngörülebilirliği ortadan kaldırmaktadır.⁸⁷ Bu kavramların değerlendirilmesinde idarenin, sübjektif algıya değil, objektif kriterlere dayanarak karar vermesi gerekmektedir.⁸⁸ Bu nedenle, idarece yapılan işlemlerin yargı mercilerince iptalinde esas alınan kriterleri tespit etmek önemlidir.

Bu çalışmada, idarenin takdir yetkisinin milli güvenlik ve kamu düzeni bağlamında uygulanmasının sınırları yargı kararlarıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin, kamu düzeni ve milli güvenlik kavramlarının vatandaşlık kazanımında dar yorumlanması gerektiği görüşüyle hareket ettiği görülmektedir. Öte yandan, Danıştay'ın başvuru taleplerinin reddine ilişkin idari işlemlerde belirli kıstaslara dayandığı anlaşılmaktadır. Güncel yargı kararları incelendiğinde, milli güvenlik ve kamu düzeni çerçevesinde belirli kriterlerin benimsendiği ortaya çıkmaktadır. Bu kriterler; istihbarat ve kolluk kuvvetlerinin raporları, başvuru öncesi suç kaydının niteliği, fiilen aile hayatı içinde yaşamak, Türk eşin suç geçmişi ve terör örgütleriyle irtibat ve iltisak gibi başlıklardan oluşmaktadır.

Sonuç olarak, yargı kararlarında bu kavramların kullanımına ilişkin kriterler belirlenmeye çalışılmış olsa da, milli güvenlik ve kamu düzeni gibi muğlak kavramların idarenin takdir yetkisinde kullanılmasına dair özel bir düzenleme yapılması gerekliliği açıktır.

---

⁸⁷ Erten, "Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranan Ortak Şart: Milli Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmamak," 1367.

⁸⁸ Tüysüz, "Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi," 61.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek alıp almadığını belirtmemiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar etik kurul onayının gerekip gerekmediğini belirtmemiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author has not specified whether financial support was received for this study

Conflict of Interest: The author declares that there is no conflict of interest

Ethics Committee Approval: The author has not specified whether ethics committee approval was required.

KAYNAKÇA

- Akgüner, Tayfun. "Milli Güvenlik Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler." *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi* 6, no.1-3 (1985): 13-16.
- Akyılmaz Bahtiyar, Murat Sezginer ve Cemil Kaya. *Türk İdare Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021.
- Altuğ Yılmaz. "Amme İntizamı ve Tesirleri." *AÜSBFD* 27, no.1 (1972): 371-385.
- Atakan Arda. "Kamu Düzeni Kavramı." *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 13, no.1 (2007): 59-136.
- Aybay Rona. "Milli Güvenlik Kavramı ve Milli Güvenlik Kurulu," *AÜSBF* (1978): 60-82.
- Aybay Rona ve Esra Dardağan Kibar. *Yabancılar Hukuku*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010.
- Aybay Rona, Nimet Özbek ve Gizem Ersen Perçin. *Vatandaşlık Hukuku*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2019.
- Çağlayan Ramazan. *İdare Hukuku Dersleri*. Ankara: Adalet, 2023.
- Çelik Fatma Elif. "Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşı Olma Taleplerinden Doğan Uyuşmazlıklara İlişkin Yargılamalarda Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni Kıstası." *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 13, no.4 (2022): 389-424.
- Çelikel Aysel ve Bahattin Bahadır Erdem. *Milletlerarası Özel Hukuk*. İstanbul: Beta, 2020.
- Dayınlarlı Kemal. "Milletlerarası Özel Hukukta Kamu Düzeni." *Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı*, Ed. Mürsel Başgül ve Haluk Konuralp (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1988): 653-692.
- De Armas Marcel. "For Richer or Poorer or any Other Reason: Adjudicating Immigration Marriage Fraud Cases Within the Scope of the Constitution." *Social Policy and the Law* 15, no.4 (2007): 8-18.
- Doğan Vahit, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli. *Türk Vatandaşlık Hukuku*. Ankara: Rehber Yayınları, 2023.
- Erdem Bahattin Bahadır. *Türk Vatandaşlık Hukuku*. İstanbul: Beta, 2022.
- Erdem Bahattin Bahadır. "Vatandaşlık Kanunu Tasarısında Evlenme ile Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Düzenleme." *Türk Vatandaşlığı Kanunu*

- Tasarısı Sempozyumu*. Ed. Vahit Doğan, Feriha Bilge Tanrıbilir ve Banu Şit Köşgeroğlu, 97-107. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2008.
- Erkan Mustafa. "Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında "Milli Güvenlik" ve "Kamu Düzeni" Kavramları." *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler Sempozyumu*. Ed. Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli, 17-38. Ankara: Savaş Yayınevi, 2019.
- Eroğlu Erman. "Türk-Amerikan Yargı Kararları Işığında Yabancıların Sınır Dışı Edilmesinde Dış Politika Sebebi." *Public and Private Law Bulletin* 42, no.2 (2022): 619-641.
- Erten Rifat. "Evliliğin Butlanının Evlenme Nedeniyle Kazanılan Türk Vatandaşlığına Etkisi Hususunda Değerlendirmeler." *TAAD* 19, no.1 (2004): 243-278.
- Erten Rifat. "Türk Vatandaşlığının Yeniden Kazanılması Yollarında Aranılan Ortak Şart: Milli Güvenlik Bakımından Engel Teşkil Edecek Bir Hali Bulunmamak" *Public and Private International Law Bulletin Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya Armağan* 40, no.2 (2020): 1351-1371.
- Ganiyeva Salimya. "Evlenme Yoluyla Vatandaşlığın Kazanılmasında Öngörülen Şartların Türk Vatandaşı Eşite Aranmasının Değerlendirilmesi" *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 31, no.4 (2023): 1537-1560.
- Güngör Gülin. *Tabiiyet Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Gözler Kemal. *İdare Hukuku*, Cilt I. Bursa: Ekin, 2019.
- İrge Erdoğan Burcu. "Evlenme Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında Hukuki Sorunlar." *Uluslararası Göç ve Vatandaşlık*. Ed. Işıl Özkan ve Kazım Sedat Sirmen, 159-174. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Karatepe Şükrü. "İdarenin Takdir Yetkisi." *Türk İdare Dergisi* 63, no.1 (1991): 63-119.
- Kaya Cemil. *İdarenin Takdir Yetkisi ve Yargısal Denetimi*. İstanbul: Onikilevha, 2021.
- Nomer Ergin. *Türk Vatandaşlık Hukuku*. İstanbul: Filiz, 2023.
- Okay Özge. *İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, 2009.

- Ökçün A. Gündüz. *Devletler Hususi Hukuku'nun Kaynakları ve Kamu Düzeni*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, 1997.
- Özay İl Han. *Günüşiğinde Yönetim*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017.
- Özgür Çiçek. "Muvazaalı Evlenmelerin Türk Vatandaşlık ve Yabancılar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi." *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 42, no.1 (2021): 307-340.
- Süzen Begüm. "5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Vatandaşlığın Evlenme Yoluyla Kazanılmasına İlişkin 16. Maddesinin 2 ve 3. Fıkralarının Değerlendirilmesi." İç. Uluslararası Göç ve Vatandaşlık. Ed. Işıl Özkan ve Kazım Sedat Sirmen, 143-158. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Şanlı Cemal, Emre Esen ve İnci Ataman-Figanmeşe. *Milletlerarası Özel Hukuk*. İstanbul: Beta, 2024.
- Seçkin Sinan ve Gül Üstün. "İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi." *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Mehmet Akif Aydın'a Armağan* 21, no.2 (2015): 509-533.
- Turhan Turgut ve Feriha Bilge Tanrıbilir. *Vatandaşlık Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.
- Tüysüz Cemre. "Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında İdarenin Takdir Yetkisi." *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13, no.1 (2022): 48-65.